

Hollandiæ pars septentrionalis, vulgo Westvriesland en 't Noorder Quartier

Kaart van het noordelijk deel van Holland, Willem Jansz. en Joan Blaeu, ná 1642

<https://hdl.handle.net/1874/20442>

M A R I S G E R M A N I C I P A R S N O O R D Z E E

HOLLANDIA
 PARS SEPTENTRIONALIS,
 Vulgo WESTVRIESLAND en
 'TNOORDER QUARTIER.

Amsterdami
 Apud Guilielmum et Joannem Blaeu.

Hol-48

Medenblicum.

ctum: jam an. c. l. o. c. c. x. x. v. i. i. existisse ex analibus constat. *Medenblicum*, Iunio inter municipia maritima commemoratum, nunc oppidulum satis munitum, quodque arcem habet per vetustam. Firmissimi hic omnium sunt aggeres, qui suo oppositu maris Septentrionalis furias intrepide excipiunt, quos alga (maris ejectamentum est) prætexunt: materia ubi confederit, tam firma & solida, ut moles saxæ vix densius firmamentum coagmentumve præbere possint; tantopere illa sævientis fluctus proterviam respuit. Ager vicinus per fossas inciles in prata herbida, bubus opimandis per oportuna, divisus est. *Purmerenda*, municipium quondam cum arce non ineleganti, nunc oppidi in modum vallo cinctum & latis fossis. Plurimum illi splendoris & opum accessit, postquam superioribus annis *Beemstria* lacus, magno studio & molimine exsiccat, agrorum, pascuorumque officium præstare cepit.

Purmerenda.

Pagi insigne. Scaga.

Sunt & hic loca celebriora, *Scaga*, *Egmonda*, *Pettemum*. *Scaga* sita est in extrema Septentrionalis Hollandiæ parte, & *Alcmaria* simul ac *Medenblica* pari trium leucarum intervallo ab juncta: municipium elegans & copiosum, oppidi instar contiguus ædificiis habitatum. Solum habet tota Hollandia fertilissimum, herbidissimumque, arcem non inelegantem, quam toparcha loci possidet. *Egmonda* Oceano mari ad Occasum propinqua est, & *Alcmaria* quidem sesquileuca, *Beverico* duabus leucis ab juncta: pulcher profecto & concinnus admodum pagus, juxta quem & cœnobium olim, longe hercule amplissimum, quod, teste *Irenico*, conditum fuit ab *Adelberto*. Habuit vero & locus iste arcem satis insignem, ita ut Comitatus dignitate præfulgeat: sumente ab eo cognomen illustrissima & antiqua gente *Egmondana*.

Egmonda.

Pettemum.

Pettemum, pagus est ad ipsum Oceani litus, ubi cum rerum parens natura non continuaverit arenosos illos montes & colles, quos vulgo *Duynen* vocant incolæ, ne admissio Oceano interiora absorberentur, molem immanem extruxere ardui montis caput superantem, quam à canino & *Scylleam* rabiem imitante latratu vocaverunt *Hontsbosch*, quasi sylvam caninam. Paoli sunt valide confubulati, & histacis alte depacti, quorum spatia intermedia grandibus saxis marioribusque acervantur, stipanturque: hæc moles ad aliquot centenos passus secundum mare porrigitur, definitque apud *Pettemum*. Anniverfariæ fabricarum atque opificum operæ assidue illam communiunt, delectis viris ex optimaturnumero pro magistratu illic agentibus. Hi operas inspiciunt, imperantque, ut trabes convellantur, saxa comportentur: ubi quid vacillans

est & infirmum, muniatur ac corroboretur. Est autem tam magni momenti hoc opus, tamque efficax præsidii, ut si casu fortasse, vel Oceani aliqua in temperie id perfringi contingat, potiore Hollandiæ partem undarum violentia cooperiendam adfirmet. Verum aliquot retro annis, ob ingentes qui in hanc molem sarcientiam quotannis impendebantur sumtus, permiffa ea fuit maris ac procellarum arbitrio, ut jam pendentes ex alto trabes, & hiatus ingentes passim appareant, & vestigia prisca operis. Objecto autem mari ingenti agrorum spatio, ne arctius pressum perumpere obstantia, aggeres terrestres in summam altitudinem unus & alter aggesti sunt, qui ob incolarum hodie securitatem, *Slapers* vocantur. Ipse pagus *Pettemum* maris ludibrium est, cujus aliquot adhuc ædes reliquæ obortis per hyemem tempestatibus absorbentur. Novum vero pagum cis aggeres extruere incipiunt pagani, sedibus non longe translatis.

Ad Borealem Hollandiam pertinent aliquot insulæ, quarum maxima est *Texela*, partim arenariis tumulis, partim aggeribus adversus Oceani furorē munita; magna parte compascua est, & ingentes ovium greges nutrit. Municipium habet haud vulgare, & aliquot pagos. Superioribus annis hic munimentum ab illustri. Ordinibus decretum, in quo jugiter præfidiarii excubant. Secunda *Flielandia*, *Flevi* nomen servans, oblonga & angusta, & duobus tantum vicis ad utrumque cornu habitata. Tertia *Schellinga*, superiore paulo longior, & duplo penelator, ac quinque pagis habitata. *West-eynde*, *Middelland*, *Formare*, *Hoorn*, & *Ooster-eynd*: quorum duo, *Middelland* & *Hoorn*, templa habent.

Atque hæc quidem tres insulæ patenti Oceano versus Septentrionem objectæ sunt, & fretum maris interni veluti occludunt, duosque celebratissimos portus efficiunt *Texelensem*, & *Flielandicum*, quorum ille opportunus in Angliam, Galliamque abituris, hic in Germaniam, Daniam, &c.

In interiori sinu jacet *Wieringa*, ab alga marina, quam nostrates *Wier* vocant, ita dicta, fertili admodum solo & culto, ubi & plurimæ oves aluntur. Tum *Vreck* & *Ens*, in interiori freto sitæ, ambitu exiguo, & indigenis cultæ, moris antiqui & peregrini, qui facile ab aliis morum inurbanitate discernuntur, præsertim *Ensi*, licet *Transifalanæ* continenti propiores sint, & quotidie ad *Campensem* urbem commeent. Idioma illorum barbarum quiddam sonat, licet sermo sit *Belgicus*, at *Frisio* propior. *Ens* duobus vicis incolitur, *Ens* & *Emeloort*. Incolæ piscatu fere quæstum faciunt.

Insula ad Septentrionalem Hollandiam pertinetes. Texela.

Flielandia.

Schellinga.

Wieringa.

Vreck.

Ens.

W E S T - F R I S I A ,
S I V E
H O L L A N D I A B O R E A L I S .

Divisio Hollandiæ.

Ollandia in plures partes dividitur, quæ peculiaria nomina sortiuntur, ut *Kenemariam*, *Waterlandiam*, *Amstelendam*, *Goelandiam*, & similes. Sed maxime communis & aliqujus usus divisio est in *Australem* & *Septentrionalem*, quarum hæc etiam *West-Frisia* dicitur. nam hæc partes nonnihil moribus & institutis variant, incolarumque ingenia & habitus plurimum discrepant. Dicitur *Septentrionalis* Hollandia, respectu situs, quia ad Septentrionem vergit, si cum reliqua Hollandiæ parte compares. Dicitur *West-Frisia*, respectu *Frisiæ*, quæ hodie specialiter ac proprie *Frisia* nuncupatur. Hæc enim ad Orientem jacet, si cum hac parte compares. *Frisiæ* nomen habet, quia hic sedes olim fuit *Frisiorum* minorum, qui trans *Rhenum* ad Oceanum habitabant & *Flevum*. ita ut *Trajectensis* provinciæ ac urbis pars transrhenana, *Velavia* omnis, etiam *Amstelodamum* & *Harlemum* *Frisiæ* nomine venerint. *Septentrionalis* vero ac *Australis* Hollandiæ limites ratione regiminis politici & Ecclesiastici diversi sunt. Nam politici ratione, *Australi* accensentur *Harlemum* & *Amstelodamum*: *Ecclesiastici* vero, hæc oppida cum suis pagis & classibus *Synodo* *Septentrionalis* Hollandiæ accedunt. Sunt autem *Septentrionalis* Hollandiæ urbes hæ: *Alcmaria*, *Horna*, *Enckbusa*, *Edamum*, *Monachodamum*, *Medenblicum*, *Purmerenda*. *Alcmaria* tribus *Horna* milliariibus abest, urbs nitida, olim undique lacubus & stagnis circumdata: quorum jam aliquot incolarum industria exhaustis aquis in pascua sunt conversa. Antiquitatem suam ab anno 10 c. x. x. x. accessit. Constat sane, ante annos quadringentos & quinquaginta à *West-Frisiis* incensam; nunc ab insultu & impressione hostium vallo egregie tutam, ædificiis splendidis ornata, populosam, & omni genere comæatuum abundantem esse. Nomen meruit, superioribus annis, *Hispanorum* exercitu post *Harlemi* deditionem à mœnibus suis fortiter repulso. *Horna* circa annum Domini 10 c. c. c. primum ædificari cepit, quum in sinum illum *Danica* navigia crebrius appellerent, cum bubulo pecore ad mercatum, sub *Aprilem* mensē. Hæc *Frisiæ* Occiduae metropolis audit, habetque monetam *Westfrisiæ*. Oppidum est copiosum, quod ex semisse mari, sive freto *Au-*

Urbes West-Frisiæ. Alcmaria.

Horna.

Belgica.

strali, (olim *Flevus* erat) alluitur: reliquam partem amœni agri & læta pascua cum pagis minime obscuris & locupletibus cingunt. Plateas habet peramplas, portum tutum & tranquillum in interiori sinu. Et licet nunc commercium illud *Danicum* fere *Enchusam* translatum sit, tamen urbs navigationibus in omnes pene orbis partes, & navium struendarum singulari peritia, in summam frequentiam & opulentiam evasit. *Enchusa* in *Septentrionali* Hollandiæ parte oppidum elegans, & natura loci admodum munitum: maris furori objectum, quem in extremo terræ margine situm despicit: opibus mari partis insigne, lateritiis plerisque ædibus ornatum; paucioribus ligneis, ob incendiorum periculum, quæ semel iterumque olim expertum metuit. qua mare respicit, muro; qua terram, vallo terreo cingitur. Oppidum hoc factitii salis gloriam affectat, numerosis admodum longo secundum aggerem tractu extructis tectis salariis, in quibus strues salinarum aggestas videre est, sudantibus noctes diesque operis: quæ olim extra vallum, nunc intra illud recepta sunt. Oppidani homines gnavi & industrii, ex *Armoricis* civitatibus atque aliunde *falem* asperum & pullum devectum, cortinis amplis excoquant, affusa marina, quæ nonnihil inertem mitemque gustus salis saporem corrigendo exhibet, ac candorem mensis cibisque gratum arte conciliat. Hoc oppidum *Neprunium* dici jure queat, quod fatali illa (inquit *Iunius*) & haud scio qua immutabili sempiterni ordinis lege, maris quoddam imperium & classium agitaverit, propitio *Caroli Cæsaris* & *Philippi Regis* studio atque favore, quando uterque non aliis temere navibus vitam suam, hic in transmittendo Oceano, ille in suscipiendis expeditionibus, commiserint. Ampliatum id oppidum anno 10 c. l. o. x. c. i., pomœtiis longe lateque productis, & vasto terrarum spatio intra vallum accepto, ita ut nunc extra vallum vix sesqui horæ spatio ambiri possit. *Edamum*, *Borealis* itidem Hollandiæ oppidum, non inamœnum, tum navium struendarum singulari industria, tum præstantissimi casei copia celebre: muro & fossa cinctum. Distat *Horna* terra marique spatio pene æquali duorum milliariū. Situm ad interiorē freti australis sinum ab una parte: ad permagnum lacum ab altera: qui hodie exhaustis undis & aggere septus in pascua & arva conversus est. *Monachodamum* milliari uno distat ab *Edamo*. Ad *Eurum* illi objecta *Marca* insula, tranquilliorē maris sinum patitur. Oppidum exiguum est, vallo, & aliqua parte muro cinctum.

Enchusa.

Edamum.

Monachodamum.

P p